

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ГЕРМАНСЬКОЇ
ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ

Кафедра англійської філології і філософії
мови

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

«Герменевтика як лінгвофілософія розуміння»

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізація: 035.041 Германські мови і літератури
(переклад включно), перша англійська

Освітні програми: Сучасні філологічні студії
(англійська мова і друга іноземна мова): лінгвістика
та перекладознавство;

Перекладознавство: професійно-орієнтовний
переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Кафедра	англійської філології і філософії мови
Факультет	германської філології і перекладу
Викладачі	Комісар Людмила Петрівна, кандидат філософських наук, доцент liudmyla.komisar@knlu.edu.ua
Статус дисципліни	вибіркова дисципліна професійної і практичної підготовки
Курс, семестр	I курс, II семестр
Обсяг дисципліни у кредитах ЄКТС / загальна кількість годин	3 кредити / 90 годин
Мова викладання	українська
Коротка анотація дисципліни (Що я вивчатиму?)	Розкривається дискусійний спектр герменевтико-методологічних проблем сучасного гуманітарного пізнання крізь призму критичного осмислення. Відбувається аналіз лінгвофілософського арсеналу герменевтики: текстової природи гуманітарного знання та його діалогічності, онтологічних інтерпретаційних механізмів розуміння, основних текстових стратегій та процедур текстового аналізу. Зміст навчальної дисципліни розкривається в одному змістовому модулі. Модуль «Герменевтика як онтологія розуміння і критика сенсу» розкриває проблеми сучасної (пост)епістемології: статус тексту між епістемологією та лінгвістикою, з орієнтирами на методологічний арсенал сучасної філософської герменевтики; дискурс-аналіз як мово-дію;

	інноваційний в сучасній гуманітарній епістемології напрям аналітичної герменевтики та специфіку перекладу як рефлексивного ресурсу розуміння в феноменологічному горизонті сенсу. Значна увага приділяється практичній герменевтичній роботі з текстами, а саме критеріям виникнення розуміння, актуальним інтерпретативним процедурам та онтологічним засадам категорії значення. При цьому залучаються такі герменевтичні маркери як «аісторичне реконструювання», «реактуалізація», «реконтекстуалізація», «реінтерпретація», «передрозуміння».
Мета вивчення дисципліни <i>(Чому це цікаво й потрібно вивчати?)</i>	Познайомити магістрів із сучасними герменевтичними парадигмами, актуальними в лінгвофілософії, залучаючи студентство до практичного застосування методологічних стратегій онтології розуміння як в майбутній професійній діяльності, так і в культурно-гуманітарному контексті.
Результати навчання <i>(Чому я навчуся на цій дисципліні?)</i>	Коректно застосовувати у дослідницькій та викладацькій практиці концептуально-методологічний інструментарій герменевтики, з відповідним розрізненням її гносеологічних, когнітивних, епістемологічних та аксіологічних проєкцій; тлумачити сучасні методологічні програми в галузі герменевтики, аналізувати, зіставляти різні методологічні підходи, розкриваючи їх внутрішню логіку.
Компетентності <i>(Яку сукупну користь я отримаю від вивчення цієї дисципліни?)</i>	Здатність аналізувати лінгвофілософський арсенал герменевтики: текстову природу гуманітарного знання та його діалогічність, онтологічні інтерпретаційні механізми розуміння, основні текстові стратегії та процедури текстового аналізу; - акцентувати проблеми сучасної (пост)епістемології в горизонті герменевтичного досвіду: статус тексту між епістемологією та лінгвістикою, дискурс-аналіз як мово-дію, інноваційний напрям аналітичної герменевтики.
Види занять і їхній розподіл за годинами	Лекції (20 год), практичні (10 год), самостійна робота (60 год).
Тематика (змістові модулі) навчальної дисципліни	Змістовий модуль 1. Герменевтика як онтологія розуміння і критика сенсу: 1.1. Герменевтика як теорія і філософія розуміння. Від герменевтики тексту до герменевтики соціальної дії. Критика сенсу і онтологія розуміння. 1.2. Характеристика поля герменевтичного досвіду. Практики застосування герменевтичних процедур «аісторичного реконструювання», «реактуалізація», «реконтекстуалізація», «реінтерпретація», «передрозуміння». 1.3. <i>Основні поняття герменевтики. Текст</i> як безпосередній предмет гуманітарного дослідження. Проблема тексту: між епістемологією і лінгвістикою. 1.4. <i>Основні поняття герменевтики. Розуміння</i> як універсальна культурно-логічна категорія. 1.5. <i>Основні поняття герменевтики. Інтерпретація і значення</i> як фундаментальні проблеми сучасної

	<p>герменевтики.</p> <p>1.6. Дискурс-аналіз як провідна герменевтична стратегія в сучасних гуманітарних науках. Актуальність «мово-дії».</p> <p>1.7. Переклад як герменевтичний феномен і рефлексивний ресурс розуміння. Переклад і сенс.</p>
Політика оцінювання (розподіл балів і критерії)	<p>50 балів – аудиторна робота</p> <p>50 балів – МКР</p> <p>90-100 А зараховано</p> <p>82-89 В зараховано</p> <p>75-81 С зараховано</p> <p>66-74 D зараховано</p> <p>60-65 E зараховано</p> <p>1-59 FX не зараховано</p>
Пререквізити (передумови вивчення дисципліни)	Наявність знань з логіки, філософії і загального мовознавства
Навчально-методичне й інформаційне забезпечення	<p>Основна (навчально-методична):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Богачов, А. (2021). Онтологія розуміння (філософська герменевтика). <i>Підручник для студентів філософського факультету</i>. Київ: ВПЦ «Київський університет», Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. URL: http://www.phildep.univ.kiev.ua/uploads/editor/Files/Kafedry/Philosophy/%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%87%D0%BE%D0%B2_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2021.pdf 2. <i>Європейський словник філософії: Лексикон неперекладностей</i>. (2009-2024). Том 1-5 / Кассен Б. (Укл.). Київ, ДУХ І ЛІТЕРА. 3. Комісар, Л. П. (2017). Розуміння / інтерпретація: панорама методологічних пошуків в (пост)епістемології гуманітарних наук. <i>Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць</i>. № 122. 209-213. URL: http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=147 4. Комісар, Л. П. (2021). Тріада «розуміння – пояснення – пізнання» в «герменевтичній ситуації» сучасної епістемології. <i>Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць</i>. № 161. (Ч. 2. Філософські науки.) 32-36. URL: http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=248 5. Комісар, Л. П. (2022). Метадисциплінарність сучасної філософії в оптиці практичних вимірів. <i>Вісник Національного авіаційного університету</i>. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. № 2 (36). 45-50. URL: https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/16970 6. Левітін, Д. (2020). <i>Структуроване мислення. Ясний розум в інформаційному хаосі.</i>; пер. з англ. Р. Шияна. Київ: Наш формат. 7. Рослінг, У., Рослінг-Рьонлюнд, А, Рослінг, Г.

(2019). *Фактологія. 10 хибних уявлень про світ, і чому все набагато краще, ніж ми думаємо*. Київ: Наш формат.

8. Сібоні, О. (2021). *Досить уже помилок. Як наші упередження впливають на наші рішення*; пер. з англ.. М. Марченко. Київ: Лабораторія.

9. Сілвер, Н. (2018). *Сигнал та шум. Чому більшість прогнозів виявляються хибними*; пер. з англ. Київ: [КМ-Букс](#).

Основна (першоджерела):

1. *Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO*. (2017). / За науковою редакцією В.П. Мельника та А.С. Синиці. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.

2. Беньямін, В. (2002). *Завдання перекладача / Вибране*; переклав з нім. Ю. Рибачук. Львів: Смолоскип. С. 23-36.

3. Богачов, А. (2012). *Досвід і сенс*. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.

4. Гадамер, Г.-Г. (2000). Значення гуманістичної традиції для гуманітарних наук / *Істина і метод. Основи філософської герменевтики*. Т. 1. / Пер. з нім О. Мокровольського. К.: Юніверс. С. 13-48.

5. Гадамер, Г.-Г. (2000). Основні риси теорії герменевтичного досвіду / *Істина і метод. Основи філософської герменевтики*. Т. 1. / Пер. з нім О. Мокровольського. К.: Юніверс. С. 247-279.

6. Гусерль, Е. (2020). *Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії*. / Книга 1. *Загальний вступ до чистої феноменології*; Пер. з нім. В. Кебуладзе. Харків: Фоліо.

7. Кассен, Б. (2009). *Перекладати. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей*, 1, 254-270.

8. Кант, І. (2022). *Критика сили судження* / Пер. з нім. В. Терлецького. Київ: Темпора.

9. Рікер, П. (2011). Виклик і щастя перекладу. *Логос*, 5-6, 148-153.

10. Єрмоленко, А. (2021). Інтеріоризація інтерсуб'єктивності в «Я»-концепті та співвідповідальність у трансцендентальній прагматиці. (Сучасна філософія розуму: перспективи розвитку). *Філософська думка*. № 6. 6-15. <https://doi.org/10.15407/fd2020.06.006>

11. *Класики філософії мови від Платона до Ноама Хомського* (2008) / (Ред.). / Пер. з нім. А. Богачова, І. Іващенко, К. Ткаченка. Київ, Курс.

12. Bowell, T., Cowan, R., Kemp, G. (2020). *Critical Thinking. A Concise Guide*. Взято з: <https://www.routledge.com/Critical-Thinking-A-Concise-Guide/Bowell-Cowan-Kemp/p/book/9780815371434>

Додаткова:

1. *Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку*. (2014). / За науковою редакцією А.С. Синиці. Львів: Літопис.

2. Богачов, А. (2020). Гусерлеві феноменологічні

- осаяння в українському викладі / А. Богачов, А. Вахтель, В. Кебуладзе, В. Терлецький. *Філософська думка*. № 1. 135-138.
3. Вахтель, А. (2019). Сучасна українська феноменологічна термінологія і підходи до перекладу «Картезіанських медитацій» Едмунда Гусерля. *Sententiae*. Том 38:2. 37-50.
10. Йосипенко, О. (2018). «Прояснення» vs «пояснення»: методологічні рефлексії Вітгенштайна щодо людської природи (французька перспектива). *Sententiae*. Том 37:2. 93-107. URL: <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/article/view/411/379>
11. Комісар, Л. П. (2012). Дискурс-аналіз як філософсько-методологічна стратегія в сучасних гуманітарних науках. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. № 1 (15). 21-25. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/9105>
4. Комісар, Л. П. (2013). Епістемологічний статус Тексту: респонсивні практики сучасного гуманітарного пізнання. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Випуск 9 (127). 189-202.
5. «Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень (2021). / Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-К. (Ред.). / Пер. з фр. і лат. О. Хоми та А. Баумейстера. Київ, ДУХ І ЛІТЕРА.
6. Петрушенко, В. (2018). Структура та розвиток знання: закономірності пізнавального процесу. *Гуманітарні візії*. Том 4. Число 2. 46-50.
7. Пучкова, Д. (2020). *Постнекласичний тип раціональності: полі-, між-, транс- та метадисциплінарність*. *Вісник національного авіаційного університету*. Серія: Філософія. Культурологія. Том 32. № 2. 93-97.
8. Churchland, Patricia S. (2011). *Braintrust: What Neuroscience Tells Us about Morality*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
9. Goldman, A. (2014). *Epistemology: a Contemporary Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
10. Hutto, D. D. (2010). *Analytic Philosophy: The History of an Illusion*. *Philosophical Investigations*. Vol. 33. № 2. P. 187-191.
11. Noel Moore & Richard Parker. *Critical Thinking* (9th ed.). (2009). NY: Columbia University Press.
12. *The Discourse Studies Reader: Main currents in theory and analysis*. (2014). / ed. by Johannes Angermüller, Dominique Maingueneau and Ruth Wodak. John Benjamins. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam / Philadelphia.
13. Willson, W.K. (2019). *The Essentials of Logic*. New Jersey. P. 9-19.

Електронні ресурси:

1. Електронна бібліотека Гумер. URL: <http://www.gumer.info/>
2. Електронна бібліотека Іхтіка. Багато філософської літератури: книжки, автореферати, дисертації, статті, збірники матеріалів конференцій і підручники з філософських дисциплін. URL: <http://ihtika.net/>
3. Логічні помилки. (2023). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QwGli3eLsVY>
4. Поведінкова етика. (2021) / Серія університетських модулів: Доброчесність та етика. Організація Об'єднаних націй. Відень. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_8_final_UKR.pdf
5. Усуваємо суперечливість у міркуваннях. (2023). URL: https://www.youtube.com/watch?fbclid=IwAR3C69u12gQdOSTL-_A0YRNHY9vIFrCn7-DUndLqPTgh9mmh59cIoJV00Qbc&v=TuJE1y9DzbE&feature=youtu.be
6. Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою). URL: <http://plato.stanford.edu/>

Форми і способи поточного та семестрового контролю

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здійснюється в 4-бальній системі (“відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”)). Рейтинг вираховується в рейтингових балах, а підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 4-бальною шкалою та за шкалою ЄКТС.

Контроль результатів навчання студента здійснюється у формі *вхідного поточного, рубіжного, модульного та підсумкового семестрового контролю* (заліку).

Форми та критерії оцінювання студентів:

Семестрове оцінювання: поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Форми семестрового оцінювання студентів:

- 1.тест (критерії оцінювання: тест оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань);
2. індивідуальні та колективні проекти (критерії оцінювання: див. таблицю);
- 3.усне і письмове опитування (критерії оцінювання:

див. таблицю);

4. колоквиум (критерії оцінювання: див. таблицю);

5. експрес-контроль (критерії оцінювання: експрес-контроль оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань).

При поточному оцінюванні застосовується специфічна методологія, зумовлена логікою самого курсу, що тяжіє до «розуміючих методик»: а саме герменевтична логіка, спрямована на інтерпретативні стратегії, дискурс-аналіз як когнітивна і мовленнєва практика «прочитання» соціальної дійсності, нарративна та структуралістська методологія з акцентуванням уваги на сучасних «оповідальних стратегіях».

Виконання МКР. МКР передбачає використання як загально-філософських, так і загальнонаукових методів (зокрема, застосовуються системний та компаративний підходи, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення), тобто як теоретичні, так і емпіричні методи.

Наприкінці семестру всі студенти виконують модульні контрольні роботи. Модульні контрольні роботи оцінюються в 4-бальній системі у такий спосіб:

«5» («відмінно») - 50 балів: повна ґрунтовна систематизована відповідь з елементами інновації;

«4» («добре») - 40 балів: повна правильна відповідь, не завжди систематизована, із незначними неточностями, з продуктивними елементами (перераховані всі відношення між поняттями);

«3» («задовільно») - 30 балів: репродуктивне відтворення навчального матеріалу; неповна правильна відповідь (надані не всі необхідні уточнення щодо тлумачення понять, перераховані не всі відношення між поняттями); фрагментарна відповідь без жодних коментарів; відповідь містить помилки;

«2» («незадовільно») - 20 балів: містить помилки та прогалини у знаннях; частково перераховані відношення між поняттями, наявні безуспішні спроби виконати завдання;

0 балів: відсутність відповіді.

Підсумкове оцінювання: залік

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 60 і вище, отримують відмітку про залік «зараховано» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку. Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється відмітка про залік «зараховано» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – E та бал 60. Якщо студент під час заліку отримав відмітку про залік «не зараховано», то йому в залікову відомість виставляється відмітка про залік «не зараховано» в національній шкалі, оцінка FX – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Шкала відповідності оцінок

Відмінно	90 – 100
Добре	75 – 89
Задовільно	60 – 74
Незадовільно	0 – 59
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	0 – 59

Затверджено на засіданні кафедри англійської філології і філософії мови, протокол № 1 від «01» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

проф. Ізотова Н.П.